

Az Európai Unió Bíróságának (Curia) C-80/21 és C-82/21 számú ítélete.

A devizahiteles peres eljárások során számtalanszor hivatkozásra kerül, hogy a magyar bírói gyakorlat egy mára pontosan kimunkált rendszerben jár el, amennyiben egy devizahiteles szerződéssel kapcsolatos jogvita kerül elő. Alapvetően ezen szerződésekben, mint ahogyan a szerződésekben általában, számtalan hiba és vitatható, megítélhető rendelkezés található.

Egy nagyon leegyszerűsített példán keresztül szemléltetve szeretném bemutatni az Európai Bíróság legújabb gyakorlatának tükrében a devizahiteles peres gyakorlatra váró revíziót. A példában adott egy deviza alapú kölcsönszerződés, amelyet egy magánszemély fogyasztó kötött egy hitelintézettel. A kölcsönszerződés megkötése során felmerült, hogy **a szerződésben a kamat nem megjelölése, illetve az árfolyamkockázati tájékoztatás sem volt megfelelő.** Tételizzük fel, hogy a szerződés megkötését követően a világgazdasági események okán a szerződés mértékadó devizaneme nagy mértékű árfolyamingadozás a fogyasztó oldalán, mivel ő a befizetéseit forintban teljesítette, egyre nagyobb terhet okozott. Végül a szerződés törlesztése abbamaradt és a hitelintézet a szerződés felmondásával egyösszegben esedékessé tette a követelését.

Ebből a követelésből per alakult. A per során megállapítást nyert, hogy a fenti szerződéses hibák okán, tételizzük fel, hogy tisztességtelen szerződési kikötés okán, a szerződés érvénytelen, a vonatkozó jogszabályok szerint pedig a bíróságnak döntenie kell. Ebben a helyzetben a jelenlegi bírósági gyakorlat egyértelműen egy irányba mutat. A 6/2013 PJE 4. pontjának iránymutatása alapján, ha a szerződés érvénytelenségi oka utóbb a bíróság által kiküszöbölhető, akkor **a bíróságnak elsősorban szerződés érvényessé nyilvánításán kell dolgoznia.** Ennek alátámasztását a Kúria joggyakorlata is megteszi, amikor a kölcsönszerződések irreverzibilis voltából vezeti le, hogy az eredeti állapot helyreállítása nem lehet megfelelő jogkövetkezménye egy érvénytelen kölcsönszerződés hibáinak kiküszöbölése során. Tehát ebben a példában a jelenlegi bírósági gyakorlat viszonylagos homogenitása okán kimondható, hogy végső soron **a bíróság a szerződést az érvénytelen részek kihagyásával érvényessé nyilvánítja, illetve, amennyiben szükséges az érvénytelen részek kijavításával nyilvánít érvényessé.**

Maradjunk a példánál, de vizsgáljuk meg a legújabb európai bírósági gyakorlat fényében. Egy európai uniós tagállamnak és a tagállam bíróságának is irányadó kell, hogy legyen az uniós jogszabályok, uniós bíróság általi értelmezése. Egy ilyen alapulfekvő kölcsönszerződés esetében irányadó a sokak által ismert és rendszeresen hivatkozott a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdése.

Jelen két jogszabályi rendelkezés lesz az, amellyel kapcsolatban az Európai Unió Bíróságának jogfejlesztő hatása változást hozhat a legújabb gyakorlat számára. A C-80/21–C-82/21. sz. egyesített ügyekben 2022. szeptemberében a fenti jogszabály elemzése során az Európai Unió Bírósága négy elvi jelentőségű tételt tett.

A kitételek lentebb olvashatók. Azonban kiemelendő, hogy a korábbi példában megjelölt érvényessé nyilvánítással szöges ellentétben áll az uniós bíróság döntésének elvi magja. Lényegében az érvényessé nyilvánítás tekintetében kimondásra került, **hogy az uniós joggal ellentétes az a gyakorlat, hogy a tisztességtelenség okán érvénytelen szerződési feltételeket a nemzeti jog alapján egészítik ki és nyilvánítják érvényessé. Vagyis a fenti ügyben a nemzeti bíróság eljárása nem „eu-konform”.** A jelenleg folyamatban lévő eljárásokban és a jövőbeli hasonló perekben kérdés, hogy a magyar bírósági gyakorlat mikor adaptálja.

Röviden összefoglalva, tehát a példa szerinti esetben, az alkalmazott érvényessé nyilvánítás nem a megfelelő eljárás, sőt ellentétes az irányelvel. Végül soron az Európai Unió Bíróságának jelen értelmezése alapján, a semmisség elkerülése érdekében, a feltételek sem közös döntéssel, sem nemzeti jog rendelkezésével nem helyettesíthetők. Tehát a jelenlegi gyakorlat több mint felülvizsgálandó.

A hivatkozott jogszabály:

6. cikk

(1) A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek, a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint, nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.

7. cikk

(1) A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.

EuB legújabb döntés elvi éle:

1) A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését a következőképpen kell értelmezni:

azokkal ellentétes az olyan nemzeti ítélkezési gyakorlat, amely szerint a nemzeti bíróság a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződés valamely feltételének tisztességtelen jellegét kizárólag a feltétel ilyen jellegét eredményező elemei – és nem a feltétel egésze – tekintetében állapíthatja meg, aminek következtében e feltétel az ilyen elemek elhagyásával részben érvényes marad, már amennyiben ez az említett feltétel tartalmának lényegét érintő megváltoztatását eredményezi, aminek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

2) A 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését a következőképpen kell értelmezni:

azokkal ellentétes az olyan nemzeti ítélkezési gyakorlat, amely szerint a nemzeti bíróság a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződésben foglalt olyan tisztességtelen feltétel semmisségének megállapítását követően, amely nem eredményezi e szerződés egészének semmisségét, e feltételt a nemzeti jog diszpozitív rendelkezésével helyettesítheti.

3) A 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését a következőképpen kell értelmezni:

azokkal ellentétes az olyan nemzeti ítélkezési gyakorlat, amely szerint a nemzeti bíróság – miután megállapította a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződésben szereplő tisztességtelen feltétel semmisségét, amely a szerződés egészének semmisségét eredményezi – a semmissé nyilvánított feltételt akár a felek szándékának a szerződés semmisségének elkerülése érdekében való értelmezésével, akár a nemzeti jog valamely diszpozitív rendelkezésével helyettesíti még abban az esetben is, ha a fogyasztót tájékoztatták ugyanezen szerződés semmisségének következményeiről és e következményeket elfogadta.

4) A tényleges érvényesülés elvének fényében a 93/13 irányelvet a következőképpen kell értelmezni:

azzal ellentétes az olyan nemzeti ítélkezési gyakorlat, amely szerint a hitelszerződésben foglalt tisztességtelen feltétel teljesítése során az eladónak vagy szolgáltatónak jogalap nélkül kifizetett összegek visszatérítésére irányuló fogyasztói igény tekintetében a tízéves elévülési idő a fogyasztó teljesítéseinek időpontjában kezdődik, még abban az esetben is, ha az adott időpontban ő maga nem tudta felmérni a szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, vagy nem volt tudomása e feltétel tisztességtelen jellegéről, továbbá tekintet nélkül arra, hogy a szerződésben foglalt visszafizetési határidő – amely a jelen ügyben harminc év – a törvényes tízéves elévülési időt jóval meghaladja.